

Programy partii politycznych a wyczerpujące się siły wzrostu gospodarczego w Polsce

Aleksander Łaszek

25 X 2012

Starzenie się społeczeństwa, utrzymująca się niska stopa oszczędności i zwalniające tempo wzrostu produktywności stanowią najważniejsze zagrożenia dla polskiej gospodarki. Program żadnej partii nie odpowiada w pełni na stojące przed polską gospodarką wyzwania. Niemniej niektóre propozycje idą we właściwym kierunku, podczas gdy inne mogą tylko pogorszyć sytuację.

Zmiany demograficzne i niska aktywność zawodowa

PO i PSL, najpierw ograniczając możliwości wcześniejszego przechodzenia na emeryturę (poparte też przez **SLD**) i później podnosząc wiek emerytalny (poparte też przez **RP**) znacząco ograniczą negatywny wpływ zmian demograficznych na rozwój Polski. Jest to zdecydowanie najważniejsza reforma ostatnich lat. Propozycje **PiS i SLD** by się z niej wycofać ignorują realia demograficzne (spadek liczby osób w wieku produkcyjnym o 2,2 mln w ciągu najbliższych 10 lat, wzrost liczby osób w wieku emerytalnym o 1,9 mln!) i stanowią olbrzymie zagrożenie dla rozwoju Polski.

Żadna partia nie proponuje kompletu rozwiązań, które w pełni adresowałyby problem niskiego wskaźnika zatrudnienia. W tym kontekście należy negatywnie ocenić decyzję koalicji o podniesieniu składki rentowej. Niemniej partie opozycyjne proponujące obniżenie kosztów pracy (**PiS, RP**) nie przedstawiają wiarygodnych źródeł finansowania swoich propozycji. Propozycje **PiS i SLD** zakładające podniesienie pensji minimalnej do 50% średniej krajowej grożą wzrostem bezrobocia wśród osób młodych i o niższej produktywności.

Niska stopa oszczędności i finanse publiczne

Oslabienie kapitałowej części systemu emerytalnego dokonane przez koalicję **PO i PSL** w dłuższym okresie zmniejszy stopę oszczędności w gospodarce i negatywnie odbije się na wzroście gospodarczym.

Od 2010 roku koalicja **PO i PSL** ogranicza deficyt sektora finansów publicznych. Uwzględniając poziom rozwoju kraju, stan polskich finansów publicznych wciąż jest zły i wymaga dalszych reform. Niskie podatki sprzyjają szybszemu wzrostowi gospodarczemu. Jednak by móc odpowiedzialnie obniżyć podatki należy najpierw ograniczyć wydatki.

Propozycje **PiS, RP i SLD** stanowią istotne zagrożenie dla finansów publicznych, grożąc nie tylko spadkiem stopy oszczędności w gospodarce narodowej, ale i kryzysem finansów publicznych.

Produktywność

De facto **wszystkie partie** opowiadają się za obecnością państwa w tzw. sektorach strategicznych, często ze szkodą dla wzrostu produktywności polskiej gospodarki i konsumenta. Panuje za to konsensus odnośnie potrzeby ogólnikowego hasła deregulacji. W tym kontekście należy pozytywnie ocenić liberalizację zawodów regulowanych prowadzoną przez ministra Gowina.

Najważniejsze, strukturalne reformy zrealizowane przez PO i PSL: podniesienie wieku emerytalnego i ograniczenie możliwości wcześniejszego przechodzenia na emeryturę.

Wybrane dobre propozycje różnych partii:

- **boni przedszkolne (PiS)** – przyznawanie takich bonów bezwarunkowo wiązałoby się ze znacznymi kosztami dla finansów publicznych. Gdyby jednak przysługiwałyby one tylko w sytuacji, gdy oboje rodziców pracuje, mogłoby to przyczynić się istotnie do wzrostu aktywności zawodowej kobiet.
- **skrócenie okresu wypowiedzenia umowy o pracę (SLD)** – SLD proponuje skrócić obecny okres wypowiedzenia umów zawartych na czas nieokreślony połączone z wydłużeniem okresu wypowiedzenia w przypadku umów na czas określony. Proponowane okresy wypowiedzenia (do 3 miesięcy) są zbyt długie, ale kierunek zmian – zmniejszenie różnic między umowami na czas określony i nieokreślony jest zdecydowanie dobry.
- **reformacja urzędów pracy (PO/PSL)** – nacisk na szukanie pracy, a nie szkolenia czy uprawnienia do świadczeń zdrowotnych jest dobrym kierunkiem zmian.
- **ułatwienia w zwalnianiu pracowników (RP)** – ułatwienia w zwalnianiu pracowników sprawią, że pracodawcy będą bardziej skłonni tworzyć nowe miejsca pracy.

Wybrane szkodliwe propozycje różnych partii:

W tej kategorii zdecydowanie wyróżniają się propozycje odejścia od wydłużenia wieku emerytalnego (PiS i SLD), a także prowadzące do niebezpiecznego wzrostu deficytu sektora finansów publicznych (PiS, SLD, RP).

*Tam, gdzie było to
możliwe, bazowaliśmy
na oficjalnych
dokumentach partyjnych.*

*Opinie bazujące na
informacjach prasowych
są oddzielnie zaznaczone.*

•PO

Drugie i trzecie expose premiera Donalda Tuska, prezentacje ministrów

http://www.premier.gov.pl/centrum_prasowe/wydarzenia/realizacja_expose_stan_na_9_11169/

http://www.premier.gov.pl/centrum_prasowe/wydarzenia/quot_drugie_expose_quot_prem,11246/

•SLD

Nowa strategia dla Polski Rozwój zamiast stagnacji, prezentacja:

<http://www.sld.org.pl/nowastrona/public/ckfinder/userfiles/files/Prezentacja%20Leszek%20Miller%20Gospodarka.pdf>

dokument:

http://www.sld.org.pl/nowastrona/public/ckfinder/userfiles/files/Nowa%20strategia%20dla%20Polski_korekta.pdf

•RP

Nowoczesne Państwo

http://www.ruchpalikota.org.pl/sites/default/files/plikownia/program_nowoczesnego_panstwa.ppr1_.pdf

Program dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw

http://www.ruchpalikota.org.pl/sites/default/files/plikownia/program_mail.pdf

•PSL

Program wyborczy

http://www.psl.org.pl/do_pobrania/

•PiS

Program

<http://www.pis.org.pl/dokumenty.php?s=partia&iddoc=157>

Debaty Alternatywa

<http://www.pis.org.pl/dokumenty.php>

•Inne źródła:

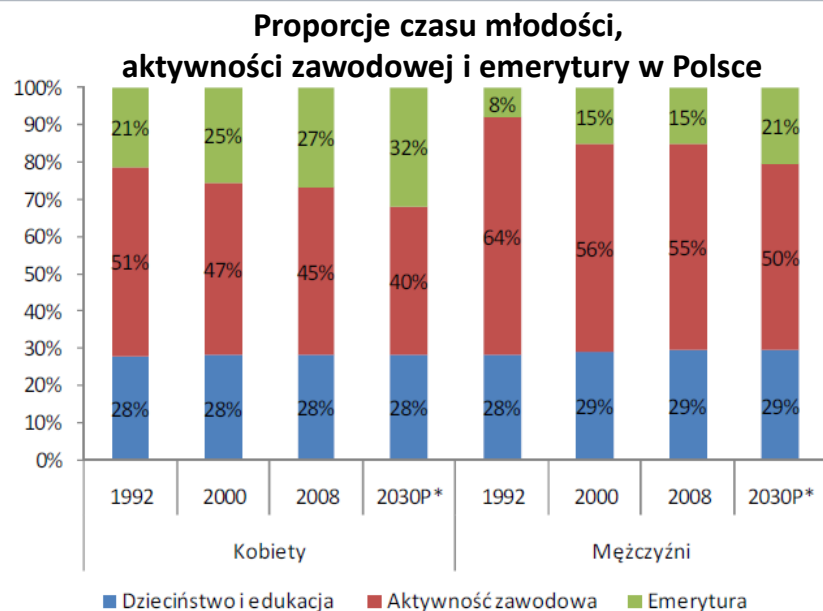
Bukowski M., Lewandowski P. (2011), Czy należy się bać podniesienia wieku emerytalnego?, IBS Policy Paper 1/2011

IMF WEO X 2012

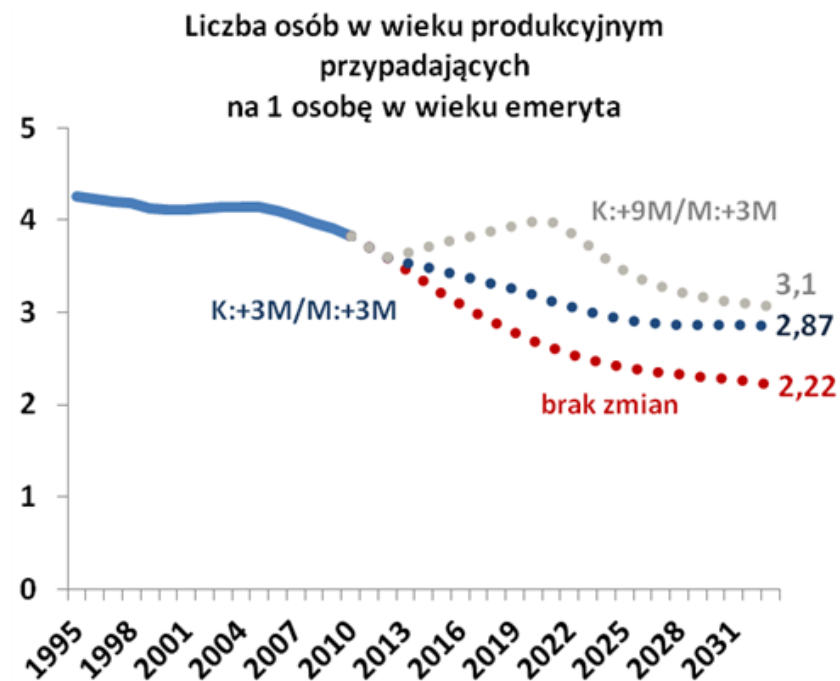
Ameco

Plan Konwergencji . Aktualizacja 2012

1.1. Zmiany demograficzne

* prognoza zakłada zachowanie status-quo we wzorcach aktywności w przebiegu życia w tym wieku emerytalnego

- Systematycznie rośnie długość życia Polaków. Bez podniesienia wieku emerytalnego w 2040 roku kobiety spędzałyby na emeryturze ponad 26 lat, natomiast mężczyźni prawie 19 lat.
- Liczbę osób, które osiągną wiek produkcyjny w ciągu najbliższych 20 lat można dość dokładnie oszacować, ponieważ osoby te już się urodziły. W obliczu skali zmian – spadku liczby osób w wieku produkcyjnym o ponad 2,2 mln w ciągu najbliższych 10 lat (3,3 mln w ciągu 20 lat) i wzrostu liczby osób w wieku emerytalnym o prawie 1,9 mln (2,7 mln) jedynym realnym rozwiązaniem jest podniesienie wieku emerytalnego.
- Uchwalone tempo podnoszenia wieku emerytalnego osłabi negatywny wpływ demografii na wzrost PKB w ciągu najbliższych 20 lat z ok. -0,5% do -0,2% rocznie. Wolniej będzie także pogarszać się relacja między osobami w wieku produkcyjnym a osobami w wieku emerytalnym w ciągu najbliższych 20 lat. Niemniej należy dążyć do szybszego podnoszenia wieku emerytalnego oraz powiązania go z wciąż rosnącą oczekiwaną długością życia.

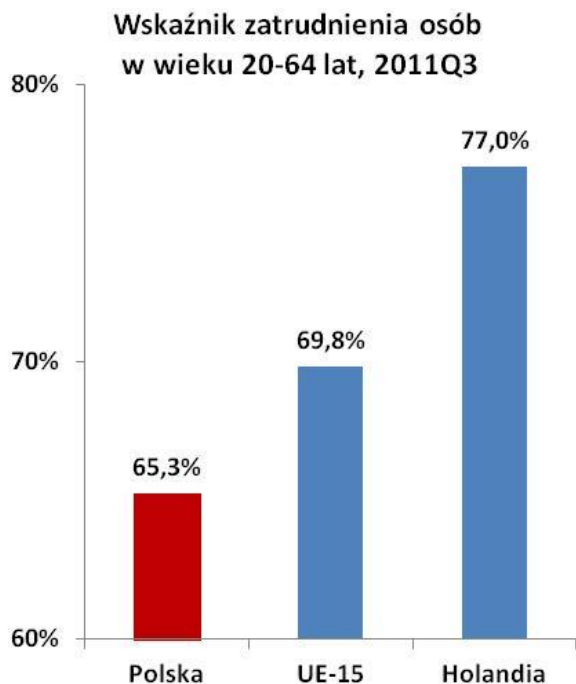
1.2. Programy partii a wiek emerytalny i przywileje

	PO	PSL	PiS	SLD	RP
Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (ograniczenie wcześniejszych emerytur)	tak	tak	nie	tak, ale 3 posłów głosowało na nie	tak
Ustawa z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz niektórych innych ustaw (podniesienie wieku emerytalnego)	tak	tak	Nie, <i>zapowiedź cofnięcia reformy (informacja prasowa)</i>	Nie, przejście na emeryturę według stażu pracy (K35/M40), może prowadzić wręcz do obniżenia wieku emerytalnego	Tak, ale 4 posłów głosowało na nie, a 2 się wstrzymało
Ustawa z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym służb mundurowych	tak	tak	nie	nie	tak
Zapowiedzi: przywileje emerytalne górników	Zapowiedź ograniczenia przywilejów tylko do osób pracujących bezpośrednio przy wydobywaniu (2. expose)	<i>Utrzymanie obecnego systemu (informacja prasowa)</i>	Utrzymanie przywilejów	b/d	b/d
Zapowiedzi: przywileje emerytalne rolników (niższe składki w KRUS) – wiek emerytalny już podniesiono	<i>Podatek dochodowy (i rachunkowość) od 2014 roku są krokiem w kierunku objęcia rolników ZUS (interpretacja FOR)</i>		doskonalenie KRUS	składki uzależnione od dochodów, bezwzględna ochrona praw nabytych	Połączenie KRUS i ZUS

•PiS i SLD ignorują konieczność podniesienia wieku emerytalnego. Jako alternatywę proponują szereg działań w ramach tzw. polityki prorodzinnej, choć 1) ich skuteczność nie jest poparta badaniami, 2) ewentualne efekty będą widoczne najprędzej za 20-25 lat.

•Postępuje ograniczenie przywilejów emerytalnych poszczególnych grup zawodowych, jednak znacznie wolniej niż zakładano wprowadzając reformę z 1999 roku.

1.3. Niska aktywność zawodowa

Wskaźnik zatrudnienia w Polsce jest o 4,5 pp. niższy niż w UE-15.

Z tego:

2,6 pp. to niższe zatrudnienie osób w wieku 55-64

1,1 pp. to niższe zatrudnienie osób w wieku 20-24

Różnica w stosunku do Holandii wynosi 11,8 pp., z tego:

4,1 pp. to niższe zatrudnienie osób w wieku 55-64

3,3 pp. to niższe zatrudnienie osób w wieku 20-24

2,4 pp. to niższe zatrudnienie kobiet w wieku 25-54

1,9 pp. to niższe zatrudnienie mężczyzn w wieku 25-54

Niewykorzystaną rezerwą wzrostu w Polsce jest niska aktywność zawodowa. Podniesienie wskaźnika zatrudnienia do poziomu UE-15 to PKB Polski większe o 5%-7% i o 12%-18% przy wzroście zatrudnienia do poziomu holenderskiego.

Źródła niskiego wskaźnika zatrudnienia to m.in.:

Ogólne

- Niski zakres wolności gospodarczej
- Transfery socjalne zmniejszające motywację do podjęcia pracy

Dotyczące przede wszystkim osób młodszych:

- System edukacji niedostosowany do potrzeb pracodawców
- Wysoka płaca minimalna
- Wysoki klin podatkowy

Dotyczące przede wszystkim osób starszych:

- Liczne możliwości wczesnego odchodzenia z rynku pracy w przeszłości, ograniczone od 2009, ale nadal przysługujące m.in. górnikom i funkcjonariuszom.
- Niski wiek emerytalny kobiet
- Wysoka prawna ochrona pracowników przed zwolnieniem

Dotyczące przede wszystkim kobiet:

- Trudności z godzeniem życia rodzinnego i zawodowego – ograniczony dostęp do żłobków i przedszkoli, trudności z pracą na niepełny etat
- Preferencje podatkowe dla niepracujących małżonek/małżonków (wspólne rozliczanie PIT)
- Wysoki klin podatkowy

	PO	PSL	PiS	SLD	RP
Płaca minimalna	?	?	50% średniej krajowej	50% średniej krajowej	2,5 tys. zł w 8 lat (informacja prasowa)
Umowy cywilnoprawne	Na razie bez zmian, w przyszłości być może obciążyć składkami (trzecie expose)	<i>Sprzeciw wobec obciążenia składkami (informacja prasowa)</i>	?	Obciążyć składkami, z wyjątkiem umów wykonywanych na rzecz jednego podmiotu, o ile ich łączna wartość w danym miesiąca nie przekracza 25 % minimalnego wynagrodzenia	<i>Likwidacja w połączeniu z obniżeniem stawek ZUS (informacja prasowa z 1 maja br.)</i>
Ustawa z dnia 21 grudnia 2011 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (podniesienie składki rentowej o 2 pp.)	tak	tak	nie, zapowiedź ponownego obniżenia	tak	Nie (jeden poseł na tak)
Koszty pracy	brak propozycji zmian	?	ulgi podatkowe przy zatrudnianiu młodych pracowników	Budżet opłaci ZUS za pierwszych 2 pracowników przez 18 miesięcy, przywrócenie trzeciej stawki PIT	Obniżenie składek ZUS o 30%; czy świadczenia też obniżone o 30%? Spadek dochodów FUS o 30 mld zł?

•Koalicja rządząca razem z SLD przegłosowała podniesienie składki rentowej po stronie pracodawców o 2 pp., przyczyniając się do wzrostu kosztów pracy. PiS postuluje obniżenie składki rentowej do poprzedniego poziomu, jeszcze dalej idzie RP proponując redukcję składek do ZUS o 30%, jednak bez podania wiarygodnych źródeł finansowania.

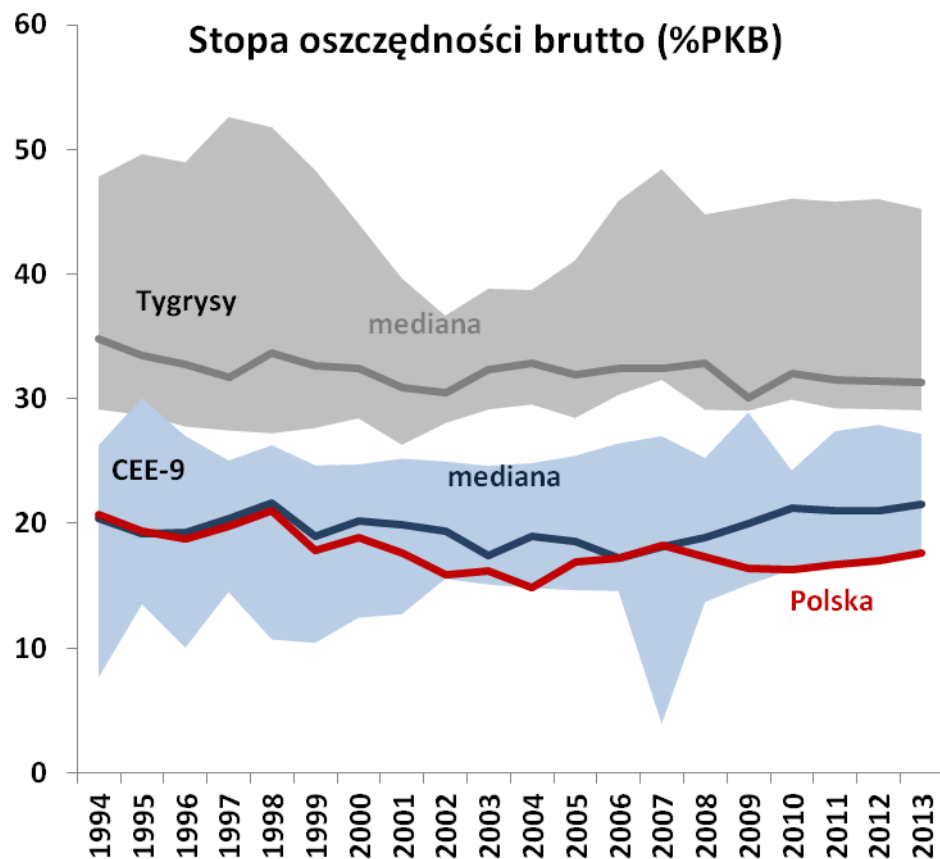
	PO	PSL	PiS	SLD	RP
Ochrona przed zwolnieniem	?	?	?	Wydłużenie okresu wypowiedzenia przy umowach na czas określony i skrócenie przy umowach na czas nieokreślony	Ułatwienie zwalniania pracowników m.in. „na dystans”, bez ochrony w wieku przedemerytalnym
Institutionalna opieka nad dziećmi	Zapowiedź dodatkowych 320 mln zł na żłobki i przedszkola (w 2013 roku trzecie expose); 100% dotacji dla przedszkoli niepublicznych		„Bon rodzinny” – 300 zł na dziecko miesięcznie, niezależnie czy przedszkole prywatne czy publiczne	Program „Niania” – odliczanie kosztów opieki od PIT, Narodowy Program Budowy żłobków i przedszkoli	?

- Pozytywnie należy ocenić propozycje Ruchu Palikota zmniejszające ochronę pracowników przed zwolnieniem. Pracodawcy mając możliwość łatwiejszego zwolnienia pracownika w przypadku kłopotów będą bardziej skłonni zatrudniać nowe osoby.
- Propozycja SLD wydłużenia okresu wypowiedzenia przy umowach na czas określony i nieokreślony idzie w dobrym kierunku zmniejszania różnic między dwoma rodzajami umów, co może przyczynić się do ograniczenia negatywnego zjawiska dualnego* rynku pracy. Niemniej należy zaznaczyć, że proponowane przez SLD okresy wypowiedzenia (do 3 miesięcy) można uznać za zbyt długie.
- Większość partii dostrzega potrzebę zapewnienia ochrony instytucjonalnej nad najmłodszymi dziećmi. Pozytywnie należy ocenić, że zarówno PO, jak i PiS proponują równe traktowanie publicznych i prywatnych przedszkoli i żłobków. Szczególnie interesujący jest projekt bonu edukacyjnego PiSu. Jego bezwarunkowe wdrożenie mogłoby wiązać się z bardzo dużymi kosztami (2,4 mln dzieci do lat 6, 3600 zł rocznie na dziecko). Jednak wariant, w którym bony przysługiwałyby np. tylko w sytuacji, gdy oboje rodziców pracuje byłby tańszy, jednocześnie istotnie przyczyniając się do wzrostu aktywności zawodowej kobiet.

*Widoczny podział rynku pracy na chronione przed zwolnieniem, lepiej zarabiające osoby na umowach na czas nieokreślony, często obejmowane szkoleniami firmowymi oraz osoby pracujące na gorzej płatnych umowach tymczasowych, z ograniczonymi możliwościami rozwoju

	PO	PSL	PiS	SLD	RP
Reforma urzędów pracy	Nacisk na szukanie pracy, a nie na szkolenia (trzecie expose)		Większa współpraca urzędów z lokalnymi przedsiębiorstwami; niepubliczne formy pośrednictwa pracy	Dofinansowanie do miejsca pracy, pod konkretne zapotrzebowanie na rynku pracy	?
Inne	Elastyczny czas pracy (wydłużenie okresu rozliczeniowego do 12 miesięcy, wprowadzenie ruchomego czasu pracy)		Narodowy Program Zatrudnienia; Firma rodzinna – proponuje wliczenie do okresu składkowego urlopu macierzyńskiego kobiety prowadzącej działalność gospodarczą.	Bezpośrednie inwestycje państwowe w 3 okręgi przemysłowe, poprawa edukacji (szkoły zawodowe)	Likwidacja zaświadczeń o zdolności do pracy, uelastycznienie czasu pracy, chorobowe wypłacane tylko przez ZUS. Poprawa edukacji (przedsiębiorczość)

- Pozytywnie należy ocenić zapowiedź reformy urzędów pracy z trzeciego expose premiera. W programie PiS pozytywnie zwraca uwagę propozycja niepublicznych form pośrednictwa pracy – choć nie jest to zapewne działanie tak daleko idące, to zgodnie z doświadczeniami międzynarodowymi prywatyzacja urzędów pracy często podnosi ich efektywność.
- Zarówno koalicja, jak i RP proponują uelastycznienie czasu pracy, co jest rozwiązaniem sprzyjającym większemu zatrudnieniu. Propozycje RP dotyczące likwidacji, a przynajmniej ograniczenia, konieczności zaświadczeń o zdolności do pracy także są ruchem w dobrym kierunku. Niemniej proponowane przez tą samą partię przeniesienie całości kosztów zwolnienia chorobowego na ZUS może budzić pewne obawy – niezależnie od kosztów sprawi to, że spadnie motywacja pracodawcy do kontrolowania zwolnień pracowników.
- Negatywnie wyróżniają się propozycje SLD związane z istotnym zaangażowaniem państwa w budowę trzech okręgów przemysłowych.
- Wszystkie partie deklarują też poprawę systemu edukacji.

Od lat stopa oszczędności w Polsce należy do najniższych w regionie i jest też zdecydowanie niższa od stopy oszczędności tygrysów azjatyckich. Niska stopa oszczędności utrudnia finansowanie inwestycji, przyczyniając się do wolniejszego tempa wzrostu polskiej gospodarki. Wzrost stopy oszczędności do regionalnej średniej (z 16,7% do 20,3%) zaowocowałby dodatkowym wzrostem PKB o ok. 7% w ciągu najbliższych 10 lat.

Na niską stopę oszczędności w Polsce wpływają m.in.

- utrzymujące się od lat deficyty sektora finansów publicznych
- wysokie koszty inwestycji zmniejszające bodźce sektora prywatnego do oszczędzania i inwestowania
- w kierunku obniżenia stopy oszczędności w najbliższych latach będą oddziaływały zmiany w systemie emerytalnym z 2011 roku.
- Zmniejszenie części składki emerytalnej trafiającej do OFE doprowadziło do trwałego spadku oszczędności przymusowych gospodarstw domowych. Ten spadek przymusowych oszczędności gospodarstw domowych mógłby zostać zrekomensowany przez przyrost oszczędności publicznych. Ale aby tak się stało, całość środków nie wydanych na transfery do OFE rząd musiałby przeznaczyć na inwestycje lub redukcję deficytu. Istnieje jednak realne ryzyko, że z czasem rząd będzie coraz bardziej skłonny użyć choć części tych środków dla sfinansowania innych wydatków.

	PO	PSL	PiS	SLD	RP
Ustawa z dnia 25 marca 2011 r. o zmianie niektórych ustaw dot. systemu ubezpieczeń społecznych (skok na OFE)	tak	tak	nie	wstrzymało się	Poza sejmem
Kapitałowy filar systemu emerytalnego			możliwość wyboru ZUS lub OFE	Stała składka do OFE w wysokości 2%; utworzenie publicznych OFE funkcjonującego na równi z obecnymi; możliwość przeniesienia środków z prywatnych OFE do publicznych	<i>Likwidacja (informacja prasowa)</i>
Uproszczenie procesu inwestycyjnego		Przygotowanie przez gminy terenów pod inwestycje bez procedur lokalizacji działalności	Nowy kodeks budowlany	Możliwość amortyzowania wydatków inwestycyjnych przed zakończeniem procesu inwestycyjnego; zwiększenie stawek amortyzacji; upowszechnienie PPP	uproszczenie procedur ubiegania się o fundusze UE (jednolity formularz wniosku, centralne standardy reguł konkursowych, ogólnopolska elektroniczna baza danych, etc.)

- Szukając tymczasowych oszczędności PO i PSL istotnie ograniczyły wielkość kapitałowego filaru systemu emerytalnego.
- Partie opozycyjne opowiadają się za dalszym osłabianiem filara kapitałowego. SLD proponuje niepodnoszenie składki i stworzenie publicznego OFE, co do działania którego nie ma jasności. Niektóre zapisy sugerują, że środki w nim zgromadzone miałyby np. służyć do tworzenia przez państwo ośrodków przemysłowych, co byłoby dużym zagrożeniem dla oszczędności przyszłych emerytów. Pomysł z wyborem między OFE a ZUS (PiS) stwarza zagrożenie, że ludzie będą zmieniali instytucje w zależności od koniunktury na rynku, destabilizując cały system.
- Wszystkie partie ogólnie popierają uproszczenie procesu inwestycyjnego.

2.3. Przedwcześnie wysokie wydatki publiczne

kraj	Rok, w którym dany kraj osiągnął poziom PKB zbliżony do Polski w 2005 r. (ok. 11,7 tys. USD)	Udział wydatków publicznych w PKB (%)
Hiszpania	1973	23.6
Norwegia	1963	32.0
Finlandia	1969	32.5
Szwecja	1961	33.4
Włochy	1968	33.5
Francja	1965	38.7
Polska	2005	43.3
Irlandia	1981	54.7 (ale 34.5 w 2005)

Źródłem utrzymującego się deficytu sektora finansów publicznych jest relatywnie wysoki poziom wydatków publicznych w relacji do PKB.

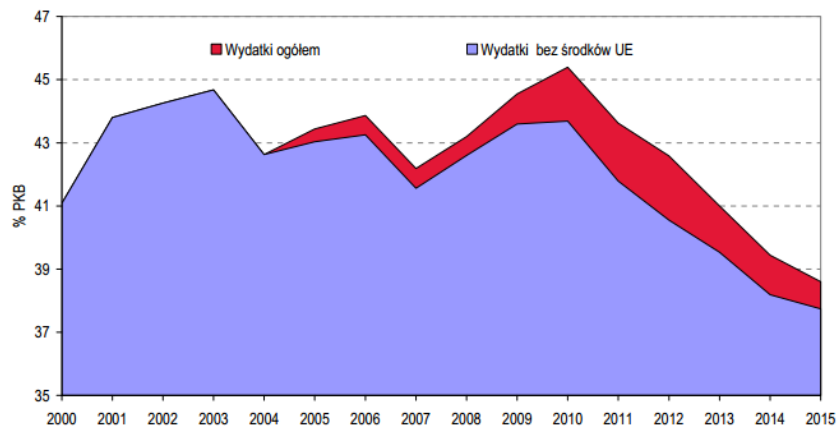
Porównania międzynarodowe pokazują, że w dłuższym okresie państwa o niższym udziale wydatków publicznych w PKB rozwijają się szybciej od państw o ich wysokim udziale.

Choć udział wydatków publicznych w PKB w Polsce na tle państw UE-15 może wydawać się niski, należy pamiętać, że kraje te są znacznie bogatsze i przynajmniej częściowo mogą sobie „pozwoić” na wolniejszy wzrost. Jednak w czasie, gdy państwa te były na poziomie rozwoju Polski, ich wydatki publiczne były znacznie niższe od naszych obecnie.

Ograniczenia udziałów wydatków publicznych w PKB nie należy odkładać w czasie. Obecnie, póki nominalny PKB Polski rośnie w tempie przekraczającym 5% rocznie, cel ten można osiągnąć zamrażając nominalną wielkość wydatków. Jednak w sytuacji, gdy tempo wzrostu PKB istotnie zwolni, sytuacja będzie już znacznie trudniejsza i dla osiągnięcia tego celu konieczna stanie się nominalna redukcja wydatków publicznych. Należy przy tym zauważyć, że w ciągu ostatnich 2 lat postępowała redukcja udziału wydatków w PKB w Polsce.

Za ograniczeniem deficytu poprzez redukcję wydatków, a nie wzrost podatków przemawiają także inne argumenty – badania empiryczne pokazują, że konsolidacje fiskalne oparte o redukcję wydatków są trwalsze i znacznie mniej szkodliwe (jeśli w ogóle) dla wzrostu gospodarczego, niż konsolidacje oparte o wzrost podatków.

Wykres 1. Wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych

2.4. Programy partii a niska stopa oszczędności

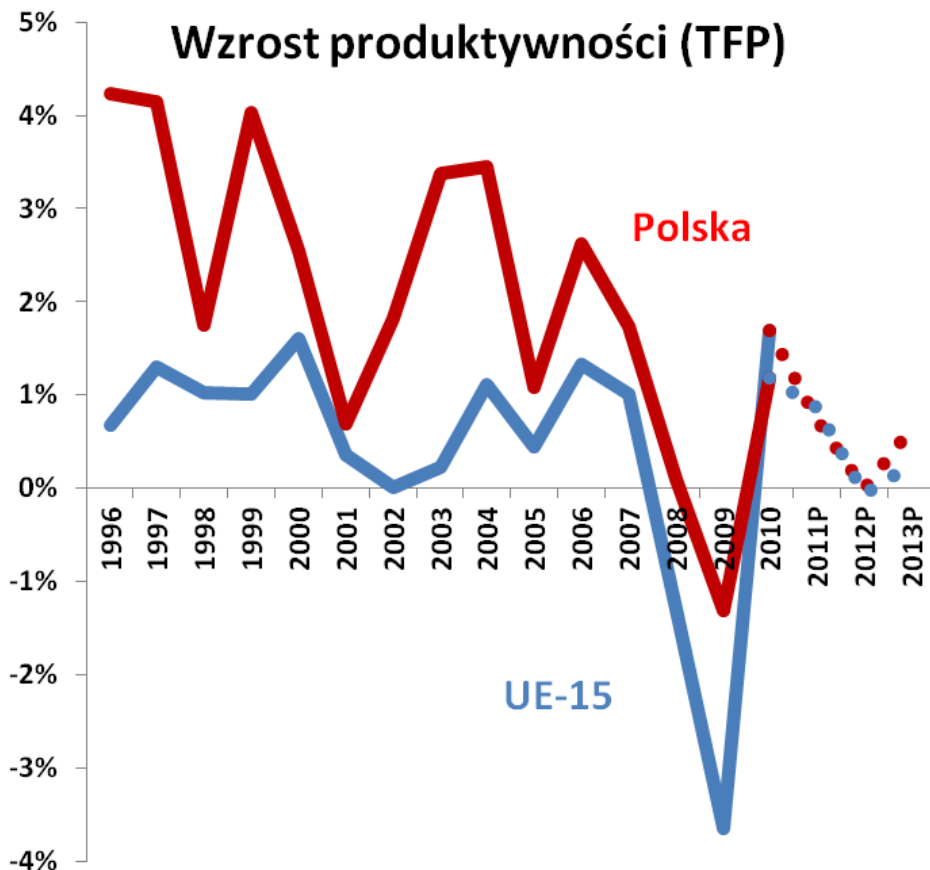
	PO	PSL	PiS	SLD	RP
<p>Stosunek do deficytu fiskalnego (czy krytykują wzrost długu, czy może uważają, że deficyt nie jest ważny, ważniejszy jest „rozwój” czy coś)</p>	<p>Zmniejszenie deficytu, redukcja długu publicznego w relacji do PKB</p>	<p>Niestabilność finansów publicznych może stanowić zagrożenie dla wzrostu gospodarczego</p>	<p>Przeciwni nadmiernemu deficytowi</p>	<p>„Celem polityki gospodarczej nie powinno być obniżenie deficytu budżetowego za wszelką cenę kosztem wzrostu gospodarczego”.</p>	<p>Zdecydowana krytyka wzrostu długu publicznego</p>

- Wszystkie partie opowiadają się przeciwko wysokiemu deficytowi sektora finansów publicznych oraz wzrostowi długu publicznego. Pewien wyjątek stanowi SLD, zaznaczając, że redukcja deficytu nie może odbywać się kosztem wzrostu gospodarczego.
- Koalicja PO i PSL od 2010 roku ogranicza deficyt polskiego sektora finansów publicznych. Niemniej poziomy długu publicznego (po Węgrzech najwyższy w regionie) oraz deficytu pozostają niebezpiecznie wysokie.

2.4. Programy partii a niska stopa oszczędności

	PO	PSL	PiS	SLD	RP
Zmniejszenie wydatków					Likwidacja senatu, zmniejszenie Sejmu, likwidacja subwencji dla partii
Propozycje zwiększenia wydatków	Dłuższe urlopy macierzyńskie		Bon edukacyjny, zwiększenie wysokości kwot zwrotu akcyzy na paliwo dla rolników	3 nowe okręgi przemysłowe, preferencje na kredyty eksportowe; 28 mld rocznie na naukę;	
Propozycje zmniejszenia dochodów			Obniżenie składki rentowej, obniżenie wieku emerytalnego, ulgi podatkowe	Obniżenie składek dla prowadzących działalność gospodarczą i uzyskujących najniższe dochody	Obniżenie stawek ZUS o 30%
Propozycje zwiększenia dochodów			Podatek od aktywów instytucji finansowych Podatek od hipermarketów	Podatek Tobina; trzecia stawka PIT dla najbogatszych	
Inne	VAT metoda kasowa, ułatwienia w rozliczaniu podatku VAT.			Wykorzystanie wszystkich środków z Funduszu Pracy do 2015 r.	3*18%

- Propozycje zmniejszenia wydatków publicznych ograniczają się *de facto* do ogólnych zapowiedzi ich „racjonalizacji” albo ograniczenia zatrudnienia w administracji.
- Ulgi i obniżki podatków proponowane przez PiS, SLD i RP stanowią istotne zagrożenie dla stabilności sektora finansów publicznych.
- PiS i SLD planują sfinansowanie swoich pomysłów nowymi podatkami (od instytucji finansowych/hipermarketów/podatek Tobina).
- RP w programie ma zapisaną dobrą propozycję 3*18%.

Na przestrzeni ostatnich lat obserwujemy niepokojące zjawisko malejącego tempa wzrostu produktywności w polskiej gospodarce. Wiąże się to z wyczerpywaniem prostych rezerw wzrostu typowych dla krajów postsocjalistycznych.

Dokończenie prywatyzacji, a więc objęcie przez prywatnych właścicieli zorientowanych na zysk kontrolowanych obecnie przez państwo firm będzie sprzyjało podniesieniu ich efektywności.

Zwiększenie zakresu konkurencji w silnie regulowanych w Polsce sektorach gospodarki („wolne” zawody, przemysły sieciowe) może według wyliczeń OECD zaowocować dodatkowym wzrostem PKB rządu 9% w ciągu 5 lat.

Udział rolnictwa w wartości dodanej wynosi ok. 3% , a w zatrudnieniu ok. 13%. Przy zachowaniu obecnej różnicy w produktywności, przejście 160 tys. osób z rolnictwa (ok. 1% zatrudnionych ogółem) do innych działów gospodarki przekłada się na wzrost PKB między 0,7% a 1%.

Należy też zauważyć, że wzrost produktywności gospodarki może zwiększyć opłacalność oszczędzania i inwestowania, przyczyniając się tym samym do wzrostu stopy oszczędności.

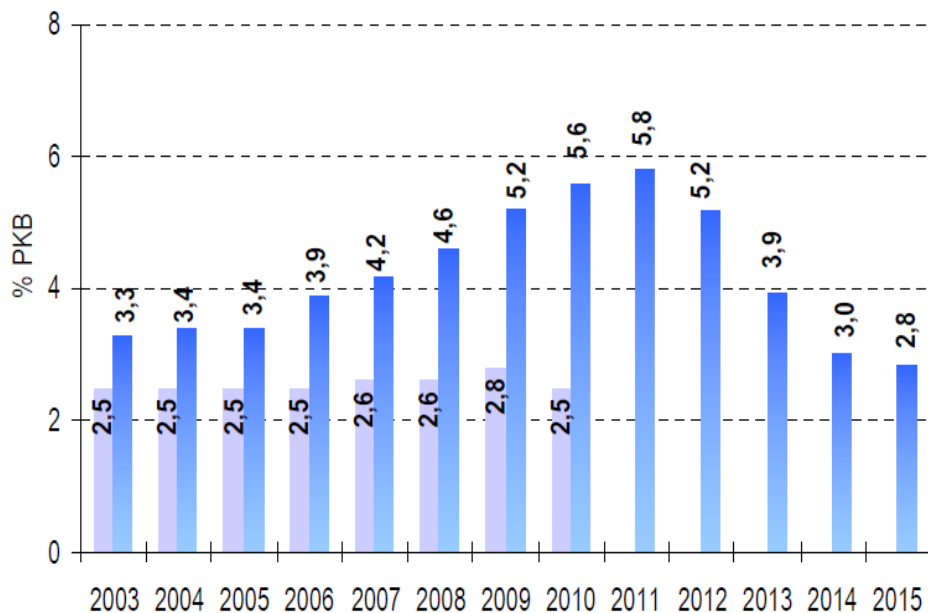
	PO	PSL	PiS	SLD	RP
Stosunek do prywatyzacji (prywatyzować/nie prywatyzować? Sektory strategiczne?)	Pseudoprywatyzacja, przedsiębiorstwa strategiczne zostają w rękach państwa	Sprzeciw wobec prywatyzacji lasów	Sprzeciw wobec prywatyzacji strategicznych przedsiębiorstw	Sprzeciw wobec planów prywatyzacyjnych; koncepcja nacjonalizacji firm budowlanych (informacje prasowe)	?
Liberalizacja zawodów regulowanych	Deregulacja, otwarcie zawodów regulowanych		Otwarcie dostępu do zawodów	Tak dla deregulacji, ale w bardzo ograniczonym zakresie („bezpieczeństwo świadczenia usług”, informacja prasowa)	deregulacja
Poprawa jakości stanowionego prawa					Zmiany prawa podatkowego najwyżej raz na dwa lata
Kryterium innowacyjności w przetargach publicznych					Bardzo niejasny i niebezpieczny zapis

- Większość partii, poza RP, o którym nie ma informacji, opowiada się przeciwko prywatyzacji firm ze „strategicznych” branż. Należy zaznaczyć, że jest to zwrot często nadużywany, stanowiący pretekst dla zachowania wpływów polityków na działalność firm.
- Wszystkie partie zgadzają się z bardzo ogólnikowym hasłem deregulacji. Wśród konkretnych działań należy wymienić (i pozytywnie ocenić) działania ministra Gowina zmierzające do liberalizacji dostępu do obecnie zbyt licznych zawodów regulowanych. Z pewnymi wyjątkami (SLD) opozycja popiera w tym zakresie działania rządu.
- Brak jest natomiast zarówno po stronie rządzącej koalicji, jak i opozycji zdecydowanych działań mających na celu poprawę jakości stanowienia prawa. Wyróżniają się tylko propozycje RP, a w szczególności idea, by prawo podatkowe mogło być zmieniane nie częściej niż raz na dwa lata. Podobne przepisy, określające, że np. nowe przepisy mogą wchodzić w życie tylko w określonych dniach roku, sprawdzają się w innych krajach.

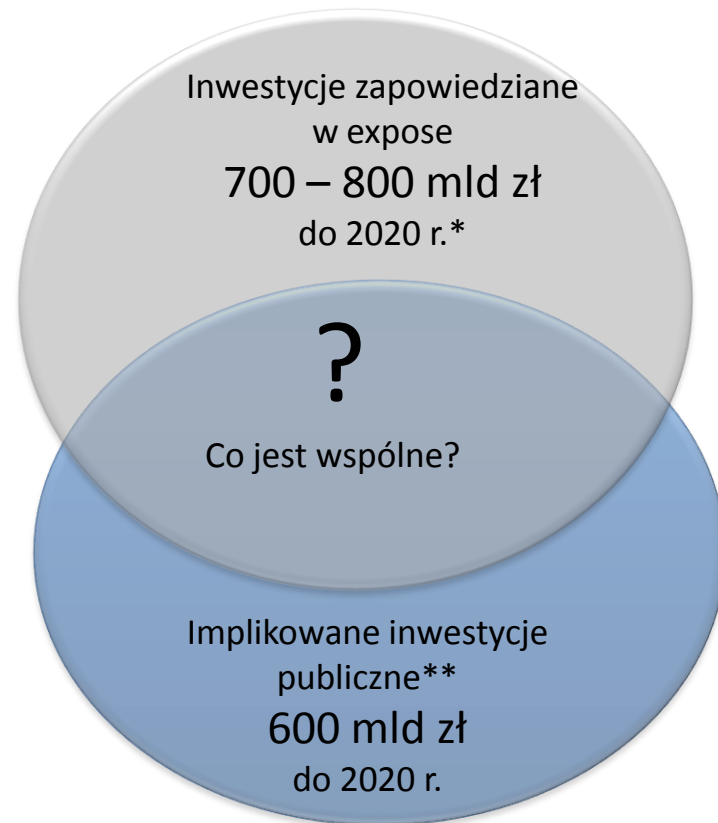
	PO	PSL	PiS	SLD	RP
Mieszkania na wynajem	Mieszkania dla młodych		„(...) rynek wynajmu mieszkań, głównie z powodu ryzyka prawnego związanego z ustawą o ochronie lokatorów, funkcjonuje głównie w szarej strefie. Likwidacja wspomnianego ryzyka spowoduje przeznaczenie miliardów złotych na inwestycje w zakresie budowy mieszkań pod wynajem (...)”	Ulga podatkowa przy budowie mieszkań pod wynajem	

- Koalicja rządząca proponuje poprawę sytuacji mieszkaniowej przez dalsze wspieranie popytu (program dopłat w ramach Mieszkania dla młodych, ograniczone do rynku pierwotnego). Działania takie w większym stopniu mogą przełożyć się na wzrost cen niż na zwiększenie podaży.
- Niewykorzystaną możliwością pozostaje rozwój rynku mieszkań na wynajem. Wymaga on zmniejszenia ochrony lokatorów, której obecny, nadmierny poziom, sprawia, że ryzyko najmu jest zbyt duże – problem ten w swoim programie dostrzega PiS (choć brak informacji o inicjatywach ułatwiających eksmisję) . Duże koszty budowy mieszkań na wynajem sprawiają, że opłacalność takiej działalności jest niska. Doświadczenia innych krajów wskazują, że częściowym rozwiązaniem tego problemu są możliwości przyspieszonej amortyzacji – w tym kierunku wydają się iść propozycje SLD.

Publiczne nakłady brutto na środki trwałe (program konwergencji z kwietnia 2012 r.)

- Z kontynuacji dotychczasowej polityki wynikałyby inwestycje publiczne rządu 600 mld zł do 2020 (nie uwzględnia to ewentualnego wzrostu inwestycji związanego z nowymi środkami unijnymi z perspektywy 2013-2020)
- 29% inwestycji zapowiadanych w expose ma zostać sfinansowanych przez przedsiębiorstwa i instytucje finansowe. Można przypuszczać, że pozostałe 61% w znacznym stopniu zawiera się w wynikających z kontynuacji obecnej polityki 600 mld zł.

*program modernizacji armii do 2022

4.2. Inwestycje z trzeciego expose

	Okres
300 mld zł <u>Środki z Unii Europejskiej</u> - kwota wielokrotnie już zapowiadana; należy zaznaczyć, że nie wszystkie środki unijnej są wydawane na inwestycje	2014-20
100 mld zł <u>Modernizacja armii</u> – kwota już przedtem zapowiadana, będąca konsekwencją stałych wydatków na armię (1,95% PKB roku poprzedniego da do 2022 roku kwotę ponad 400 mld zł, z czego 100 mld zł ma iść na modernizację)	2013-22
70 mld zł <u>Kredyt pod zwrot VAT</u> – nowa inicjatywa – pytanie, w jakim stopniu przedsiębiorstwa z niej skorzystają; będą to krótkoterminowe kredyty poprawiające płynność przedsiębiorstw – pytanie w jakim stopniu większa płynność skłoni przedsiębiorstwa do wzrostu inwestycji	Od 2013
60 mld zł <u>Inwestycje w sektor energetyczny</u> – trudno ocenić, jaka część tej kwoty to nowe środki, ponad dotychczasowe plany inwestycyjne spółek energetycznych	2013-20
60 mld zł <u>Gwarancje kredytowe dla MSP</u> – nowa inicjatywa – dotychczasowe programy gwarancji rządowych nie cieszyły się dużym powodzeniem	2013-14
50 mld zł <u>Gaz łupkowy</u> – duże inwestycje w gaz łupkowy rząd zapowiada już od dłuższego czasu – z wypowiedzi ministra Budzanowskiego wynika, że co najmniej 5 mld zł do 2014 mają zainwestować podmioty państwowe	2013-16
43 mld zł <u>Autostrady i drogi krajowe</u> , w tym do 10 mld zł z Inwestycji Polskich. Jeśli Inwestycje Polskie mają finansować przedsięwzięcia komercyjne, to czy oznacza to budowę płatnych autostrad? PROGRAM BUDOWY DRÓG KRAJOWYCH NA LATA 2011 – 2015 zakładał 10 mld zł inwestycji w 2013 roku, nie podawał dokładnych planów na 2014 i 2015.	2012-15
40 mld zł <u>Inwestycje Polskie</u> – nowa inicjatywa	2013-15
30 mld zł <u>Modernizacja kolei</u> - w znacznej mierze zapewne są to środki z obecnej perspektywy budżetowej UE i budżetu państwa	2013-15
10 mld zł <u>Infrastruktura naukowa</u> - w znacznej mierze zapewne są to środki z obecnej perspektywy budżetowej UE oraz środki uczelni	2012-15
763 mld zł RAZEM	

- Zdecydowana większość zapowiedzianych inwestycji (środki unijne, modernizacja armii, a także część inwestycji w energetykę, gaz łupkowy, drogi i kolej) była zapowiadana/zaplanowana już wcześniej.
- Jako nowe inicjatywy należy wymienić nowe gwarancje kredytowe dla MSP, kredyty pod zastaw zwrotu VAT i przede wszystkim program Inwestycje Polskie. Razem daje to do 170 mld zł w ciągu 3 lat, czyli ponad 50 mld zł rocznie. Rzeczywisty wzrost inwestycji będzie jednak zapewne znacznie mniejszy. Według obecnych prognoz KE, nie uwzględniających potencjalnych skutków trzeciego expose, inwestycje w polskiej gospodarce mają wynieść 329 mld zł w 2012 i 341 mld zł w 2013 roku.

Program Inwestycje Polskie stwarza zagrożenie dla wzrostu produktywności gospodarki polskiej

1. W przypadku realizacji inwestycji przez podmioty publiczne (w tym państwowe firmy) presja na pilnowanie kosztów będzie mniejsza niż w przypadku przedsięwzięć prywatnych. Prowadzić to będzie do mniej efektywnego wykorzystania dostępnych środków.
2. W części, w której inwestycje będą realizowane przez podmioty prywatne (nie znamy szczegółów, na jakiej zasadzie przedsiębiorstwa prywatne będą mogły ubiegać się o preferencyjne kredyty) problemem jest arbitralny wybór przez urzędników wspieranych sektorów. Dotychczasowe doświadczenia pokazują, że wolny rynek znacznie lepiej niż urzędnicy wybiera rozwojowe branże, przyczyniając się tym samym do szybszego wzrostu gospodarczego.
3. Finansowanie projektu zakłada wyemitowanie obligacji lub zaciągnięcie innych zobowiązań przez BGK na 30 mld zł, co może prowadzić do wypierania inwestycji prywatnych. Równoległe z udostępnieniem 40 mld zł kredytów dla preferowanych przez urzędników przedsięwzięć pula środków dostępnych dla pozostałych przedsięwzięć może spaść o 30 mld zł (z dokładnością do inwestycji zagranicznych).
4. Otwartym pytaniem jest także, kiedy rozpoczną się pierwsze projekty finansowane w ramach Inwestycji Polskich. Obok kwestii organizacyjnych (jak szybko będzie postępować tworzenie nowej spółki, sprzedaż wniesionych przez Skarb Państwa akcji, emisja obligacji) istotne jest także, czy są gotowe projekty, które potrzebują tylko finansowania? Konieczność przygotowania odpowiednich projektów może znacznie opóźnić wydatki inwestycyjne finansowane w ramach Inwestycji Polskich.

TOPIC RANKINGS	DB 2013 Rank	DB 2012 Rank	Change in Rank
Starting a Business	124	129	↑ 5
Dealing with Construction Permits	161	157	↓ -4
Getting Electricity	137	130	↓ -7
Registering Property	62	87	↑ 25
Getting Credit	4	4	No change
Protecting Investors	49	46	↓ -3
Paying Taxes	114	124	↑ 10
Trading Across Borders	50	49	↓ -1
Enforcing Contracts	56	84	↑ 28
Resolving Insolvency	37	91	↑ 54

•Awans Polski cieszy szczególnie, ponieważ wynika przede wszystkim z postępu w tak istotnych kategoriach jak rejestracja własności, płacenie podatków, egzekucja kontraktów i proces upadłościowy. Obszary te są znacznie istotniejsze niż np. zbyt często przytaczana kwestia zakładania działalności. A przecież np. podatki płaci co roku każdy przedsiębiorca, natomiast nową działalność zakłada tylko raz na jakiś czas.

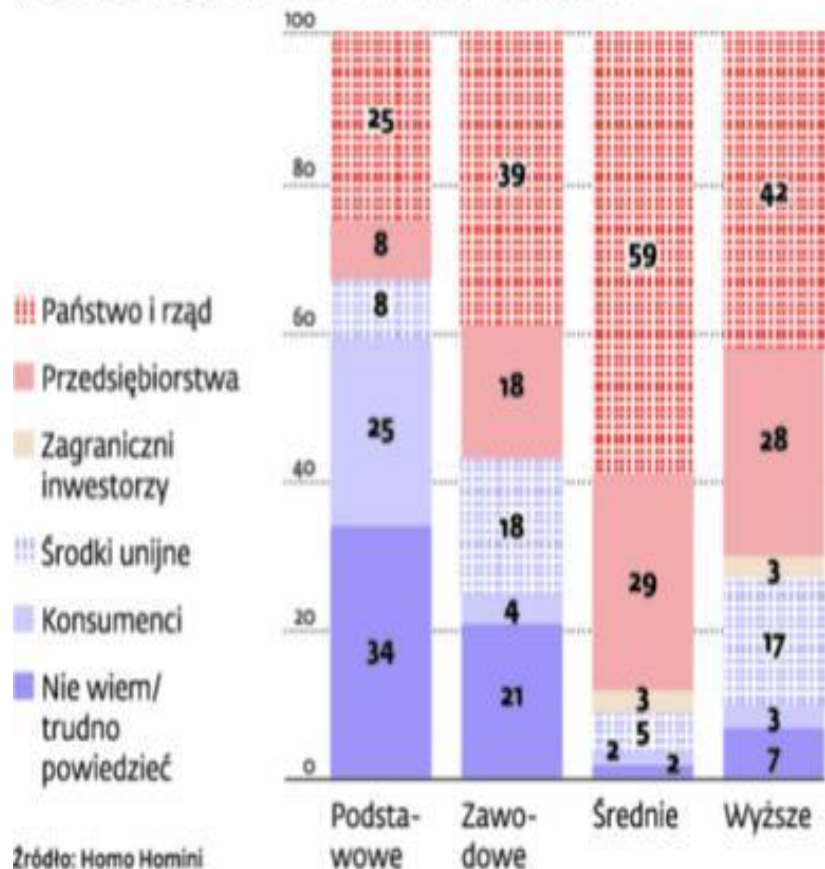
•Awans w kategorii rejestracji własności, postępowania upadłościowego i egzekucji kontraktów świadczy o postępującej poprawie w funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości. Niemniej pole do poprawy wciąż jeszcze jest w tych obszarach duże.

•Nastąpił też awans w kategorii łatwości płacenia podatków, jednak wciąż ocena polskiego systemu podatkowego jest bardzo zła – Polska w tej kategorii pomimo awansu wciąż jest na dalekim 114 miejscu.

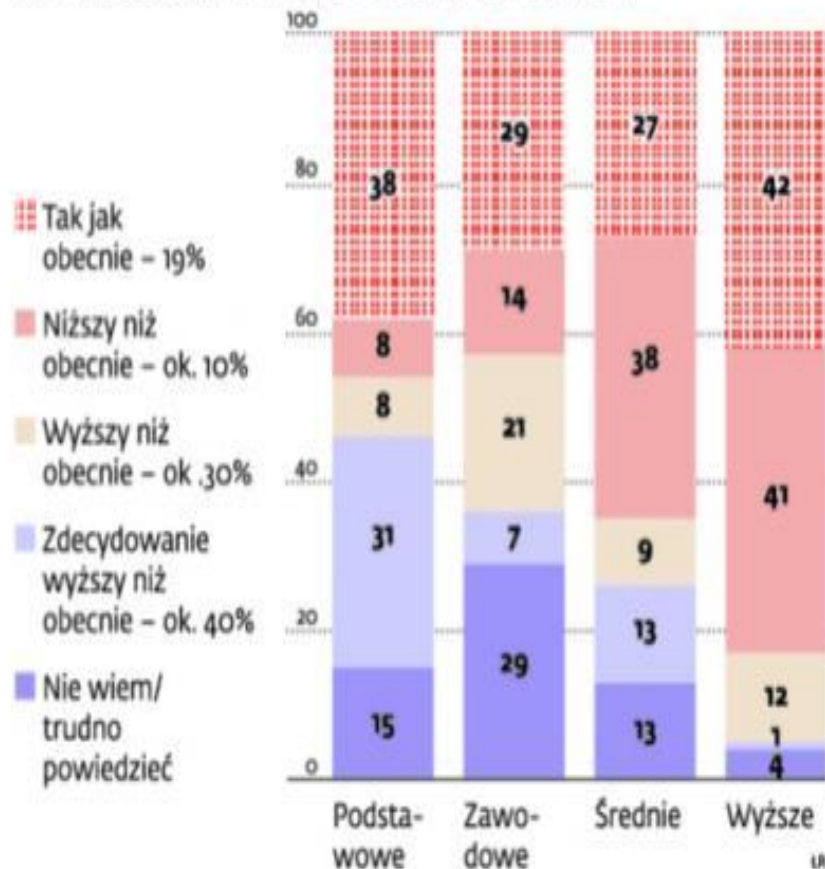
•Niepokoi brak postępu w kategoriach związanych z procesem inwestycyjnym – pozwoleniami na budowę i podłączaniem elektryczności.

Sondaż Homo Homini dla DGP

Kto w głównej mierze odpowiada za rozwój gospodarczy kraju (podział ze względu na wykształcenie, dane w proc.)

Jak wysoki podatek od zysków powinny płacić przedsiębiorstwa (podział ze względu na wykształcenie, dane w proc.)

Źródło: Homo Homini